

УДК 338.486

Бучко Жанна Іванівна,
кандидат географічних наук, доцент

Чернівецький національний університет імені
Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна
e-mail: zhanna.buchko@gmail.com

ТРАНСКОРДОННІ МАРШРУТИ ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНОГО ТУРИЗМУ НА БУКОВИНІ

Метою написання статті є вивчення можливостей функціонування та реалізації маршрутів історичного та етнографічного туризму на транскордонній території Чернівецької області України та Сучавського повіту Румунії (етнокультурний регіон відомий як Буковина).

Методика роботи полягала в систематизації й синтезі емпіричних даних, що охоплювали практичні транскордонні проекти в галузі туризму на Буковині.

Результати. Автором було виявлено загальні тенденції транскордонної співпраці в галузі туризму щодо розробки та впровадження маршрутів територією Чернівецької області та Сучавського повіту. У статті проаналізовано попередній досвід функціонування таких маршрутів та запропоновано мережу нових, укладених за результатами ряду експедиційних польових досліджень. Обґрунтовано розробку восьми міжнародних маршрутів територією Буковинського прикордоння. Проаналізовані проблеми функціонування таких маршрутів.

Науковою новизною роботи є розробка транскордонних маршрутів територією Чернівецької області та Сучавського повіту за формою пересування (автомобільні, велосипедні, пішохідні) та тематикою (історичні та етнографічні).

Практична значущість дослідження полягає в можливості впровадження отриманих результатів у планову туристичну діяльність відповідно до прийнятих у Чернівецькій області програм та стратегій.

Ключові слова: транскордонний туризм, транскордонні туристичні маршрути, транскордонний регіон, історико-етнографічний туризм.

УДК 338.486

Бучко Жанна Іванівна,
кандидат географических наук, доцент

Черновицкий национальный университет
имени Юрия Федьковича, г. Черновцы,
Украина, e-mail: zhanna.buchko@gmail.com

ТРАНСГРАНИЧНЫЕ МАРШРУТЫ ИСТОРИКО-ЭТНОГРАФИЧЕСКОГО ТУРИЗМА НА БУКОВИНЕ

Цель написания статьи – изучение возможностей функционирования и реализации маршрутов исторического и этнографического туризма на трансграничной территории Черновицкой области Украины и Сучавского уезда Румынии (этнокультурный регион известен как Буковина).

Методика работы состояла в систематизации и синтезе эмпирических данных, что касались трансграничных проектов сферы туризма на Буковине.

Результаты. Автором выявлено общие тенденции трансграничного сотрудничества в отрасли туризма в разработке и внедрении маршрутов территорией Черновицкой области и Сучавского уезда. В статье проанализирован предыдущий опыт функционирования таких маршрутов и предложена сеть новых, разработанных за результатами экспедиционных полевых исследований. Обоснована разработка восьми международных маршрутов территорией Буковинского приграничья. Проанализированы проблемы функционирования таких маршрутов.

Научная новизна работы - разработка трансграничных маршрутов территорий Черновицкой области и Сучавского уезда за формой передвижения (автомобильные, велосипедные и пешеходные) и тематикой (исторические и этнографические).

Практическое значение исследования состоит в возможности внедрения полученных результатов в плановую туристическую деятельность соответственно с действующими в Черновицкой области программами и стратегиями.

Ключевые слова: трансграничный туризм, трансграничные туристические маршруты, трансграничный регион, историко-этнографический туризм.

UDC 338.486

Buchko Zhanna Ivanivna,
Candidate of Geography Sciences, Associate
Professor

Yuri Fedkovich Chernivtsi National
University, Chernivtsi, Ukraine
e-mail: zhanna.buchko@gmail.com

ROUTES OF TRANSBOUNDARY HISTORICAL AND ETHNOGRAPHIC TOURISM IN BUKOVINA

The *goal* of this paper is to study the prospects of establishing and supporting historical and ethnographic tourist routes at the trans-boundary territory of Chernivtsi region in Ukraine and Suceava region in Romania. (Ethnically and culturally distinct region known as Bukovina)

Methodology. Our work relies on systematization and synthesis of the empirical data about practical transboundary tourism projects in Bukovina.

Results. The author established general tendencies of transboundary collaboration in such tourism areas as development and introduction of routes in Chernivtsi and Suceava regions. Our paper analyses prior experience in supporting such routes and proposes a network of new routes, formed following the results of a series of field expeditions. We substantiate the development of eight international routes within Bukovina boundary lands and analyze the problems related to functioning of such routes.

The *scientific novelty* of our work is development of transboundary routes in Chernivtsi and Suceava region based on the means of transportation (automobile, bicycle, walking) and the underlying theme (historical or ethnographic). The practical significance of this research is the possibility of implementation of the proposed concepts into the planned tourism activity in accordance with the formal development programs and strategies accepted in Chernivtsi region.

Keywords: transboundary tourism, transboundary tourist routes, transboundary region, historical-ethnographic tourism.

Постановка проблеми. Транскордонний туризм слід вважати одним з найважливіших напрямів транскордонної співпраці – спільних дій, спрямованих на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством. В географічному сенсі транскордонний туризм породжується наявністю на сусідніх територіях об'єктів та явищ, що стають основою розробки та функціонування туристичних маршрутів. Питання транскордонної співпраці на Буковині

набувають особливу актуальності в контексті прийнятих за останній рік "Стратегії розвитку Чернівецької області до 2020 року", "Інтегрованої концепції розвитку середмістя Чернівців", "Стратегії розвитку туризму Буковинсько-Бессарабського транскордонного субрегіону на період до 2020 року".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до Закону України, під транскордонним туризмом розуміють спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, що визначена їх національним законодавством [5, с. 61].

Питання транскордонного туризму є актуальними в багатьох країнах. Щодо України, то зазначені проблеми ще не стали об'єктом досліджень і висвітлені лише у ряді окремих праць Василюхи Н.В. (дослідження ринку туристичних послуг у контексті транскордонного співробітництва), Горба К.М. (дослідження митного забезпечення транскордонного туризму), Мікули Н. (дослідження процесів транскордонної співпраці в Україні) [4].

На думку Горба К.М., транскордонний туризм є видом туристичної діяльності, в основі якого лежить розвиток туристичної інфраструктури та організація туристичних маршрутів на транскордонній території та безпосередньо біля неї [3, с. 31]. Цей вид економічної діяльності – важливий механізм розвитку міжнародних відносин і зміцнення економічного співробітництва. В основі транскордонного туризму лежить не просто перетин кордону з метою відпочинку в іншій країні, а саме туризм на транскордонній території (як єдиному цілому) з перетинанням кордону як необхідним елементом. Транскордонний туризм, відповідно, слід вважати одним із важливих напрямів транскордонного співробітництва. На думку Василюхи Н.В., підтримка транскордонного співробітництва прикордонних регіонів є інструментом соціально-економічного розвитку регіонів та пом'якшення територіальних диспропорцій [2, с. 161].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питанням розробки транскордонних маршрутів історико-етнографічного туризму на території Чернівецької області України та Сучавського повіту Румунії дотепер не приділялося належної уваги. Такі маршрути передовсім охоплювали сакральні об'єкти і мали відповідне тематичне спрямування. Така односторонність обмежує використання багатого етнокультурного потенціалу Буковини, а також не сприяє міжкультурній комунікації.

Метою дослідження є вивчення можливостей функціонування та реалізації маршрутів історичного та етнографічного туризму на транскордонній території Чернівецької області України та Сучавського повіту Румунії (етнокультурний регіон відомий як Буковина).

Виклад основного матеріалу. Розвитку туризму на транскордонній території, що охоплює Чернівецьку область України та Сучавський повіт Румунії, сприяє впровадження транскордонних проектів за підтримки Євросоюзу. Тісна й багаторічна співпраця між колективами географічних факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та Сучавського університету Штефан чел Маре упродовж 2006-2015 р.р. втілювалася у ряд практичних результатів.

З 1.12.2006 р. до 31.09 2008 р. реалізовувався румунсько-український проект «Infobukovina – tourist campaign for the cross-border region Romania-Ukraine». Фінансувався Європейським Союзом через програму сусідства Румунія-Україна 2004-2006 з бюджетом 413 000 євро. Метою проекту було покращення транскордонної інтеграції в прикордонній зоні Румунія – Україна шляхом розширення й підвищення якості пропозиції туристської промисловості та забезпечення сталого розвитку туризму. Прямими бенефіціантами стали 20 менеджерів та адміністраторів туристської промисловості, а непрямыми – туристи, потенційні туристи, менеджери підприємств сфери туризму регіону.

Результати проекту конкретизовані головним чином у розвитку туристичної промисловості регіону шляхом тренінгу 20 менеджерів в галузі туризму з Сучавського повіту та Чернівецької області і заснуванням 3-х точок туристичного інформування в трьох пунктах Сучавського повіту (Сучава, Гура Гуморулуй, Сірет) задля інформування потенційних туристів про наявні регіональні туристичні послуги і визначні пам'ятки в прикордонній зоні.

З 1.10.2007 р. до 31.10 2008 р. румунські та чернівецькі географи виконували спільний проект «Roua of Bucovina (cultural roots, people and places, unify by tradition, natural tourist's attractions)». Бюджет проекту склав 24, 6 тисяч євро. Основні заходи проекту були зосереджені на проведенні тематичних семінарів у Сучаві та Чернівцях з участю в них з доповідями виконавців проекту про головні групи туристично-рекреаційних ресурсів (природних, архітектурно-історичних, подієвих, персонально-історичних, етнокультурних). Здійснені експедиційні виїзди територією Буковини для збору фотоматеріалів та описів об'єктів туризму. Результатом роботи над проектом став ілюстрований фотоальбом туристичних атракцій Буковини.

Перспективи розвитку для етнотуризму в області відкрив грант на 1,5 мільйона євро, який виграв Чернівецький національний університет. Проект «Historical and ethnographic heritage – part of the sustainable development of tourism in Bukovina» передбачає розвиток туризму на Буковині і розрахований на два роки (з 2012 р.). За його програмою у Чернівцях та Сучаві створено туристичні центри з розвитку історико-етнографічного туризму на Буковині, історико-етнографічний музей в Чернівцях та археологічна експозиція в Сучаві. Передбачено видання рекламної літератури для туристів трьома мовами (українською, румунською, англійською), путівники по туристичних маршрутах, карти

історико-етнографічного туризму, тренінги цільових груп з розвитку туризму, випуск туристичного журналу, альбоми та dvd-диски, створено спеціальний сайт [6]. Проведено етнофестиваль, що доповнив значний список дійств на території області.

Таблиця 1

Транскордонні маршрути історико-етнографічного туризму на Буковині

<i>Маршрут</i>	<i>Тип побудови</i>	<i>Спосіб пересування</i>	<i>Протяжність, км</i>	<i>Тематика</i>
Ватра Дорней – Кимполунг Молдавенеск – Садова – Молдовіца – Сучевіца – Редеуць – Сірет – Біла Криниця – Глибока – Димка – Валя Кузьмина – Чернівці – Лужани – Неполоківці	лінійний	автомобільний	150	сакрально-історичний
Фальтічень – Гура-Гуморалуй – Манастирея Гуморалуй – Солка – Марджіня – Вішеу де Жос – Путна – Вішеу де Сус – Красноільськ – Чудей – Сторожинець – Берегомет – Вижниця	лінійний	автомобільний	220	історико-етнографічний
Кимполунг Молдавенеск – Фунду Молдавей – Бреаза – Молдова Суліца – Ізвоареле Сучевей – Бродіна – Улма – Стража – Вішеу де Сус – Красноільськ – Череш – Банилів-Підгірний – Берегомет – Вижниця – Підзахаричі – Путила – Селятин	лінійний	автомобільний	325	історико-етнографічний
Фалтічень – Сучава – Мітоцу Драгомірней – Драгомірна – Патрауці – Калінешть – Калафіндешть – Сірет – Чернівці – Бояни – Динівці – Хотин	лінійний	автомобільний	180	історичний
Вижниця – Усть-Путила – Путила – Сергії – Руська – Ульма – Бродіна – Путна – Вішеу де Сус – Красноільськ – Чудей – Череш – Банилів-Підгірний – Мигове – Берегомет – Вижниця	кільцевий	велосипедний	210	історико-етнографічний
Путила – Плоска – Селятин – Ульма – Бродіна – Бродіна де Жос – Ізвоареле Сучевей – Шепіт – Нижній Яловець – Яблуниця – Усть-Путила – Дихтинець – Путила	кільцевий	велосипедний	150	історичний

Красноільськ – Вішеу де Сус – Білка – Баїнет – Манастиоара – Сірет	лінійний	піший	50	історико-краєзнавчий
Нижній Яловець – Перкалаб – Сарата – Яровиця – Верхній Яловець – Шепіт – Ізвоареле Сучевей	лінійний	піший	40	історико-етнографічний

Важливим результатом транскордонного проекту стала розробка маршрутів історичного та етнографічного туризму на Буковині. Як і передбачалося, мережу таких маршрутів становили 8 міжнародних, 20 регіональних (по 10 територіїю Чернівецької області та Сучавського повіту), 4 локальні (по 2 у м. Чернівці та м. Сучава). Маршрути охоплюють найцікавіші історичні та етнографічні об'єкти прикордоння за категоріями: археологічні пам'ятки, пам'ятки військово-історичного характеру, громадські будівлі, музеї (зокрема музеї-садиби), релігійні об'єкти, кінно-спортивні комплекси, фестивалі й традиційні свята, промислово-історичні об'єкти, центри народних промислів, місця національної кухні, пам'ятники. Прокладені маршрути лягли в основу розробленої карти історичного та етнографічного туризму території Чернівецької області та Сучавського повіту. Докладніші параметри маршрутів наведені в Таблиці 1. З восьми розроблених 4 розраховані на пересування автомобілем, 2 велосипедом, 2 пішки. Загальна протяжність маршрутів становить 1 325 км.

Функціонування деяких розроблених транскордонних маршрутів унеможлиблюється проблемами їх неврегульованого митного забезпечення. Єдиний діючий пункт пропуску на українсько-румунському кордоні Порубне-Сірет здатен забезпечити використання лише двох, автомобільних, маршрутів. Інші ж розроблялися на перспективу, позаяк упродовж останніх років ведуться роботи з облаштування пунктів пропуску "Красноільськ – Вішеу де Сус" та шукаються можливості відновлення колишніх "Руська – Ульма" та "Шепіт – Ізвоареле Сучевей". Завдяки цьому Буковина зробить ще один крок для покращення інфраструктури, що відкриватиме нові перспективи розвитку малого і середнього бізнесу та туристичної сфери.

Висновки. Успішний розвиток транскордонного туризму визначається взаємними інтересами сусідніх країн у розвитку міждержавних та міжрегіональних зв'язків, що сприятимуть координації спільної діяльності з реалізації туристичних проектів, забезпечення безпеки туристів, покращення системи прикордонного контролю. Функціонування транскордонних туристичних маршрутів сприятиме збереженню історичної та етнокультурної спадщини Буковини, зайнятості населення та покращенню інфраструктури на прикордонних територіях.

Список використаних джерел:

1. Бучко Ж. Транскордонний туризм у контексті євроінтеграції України / Ж. Бучко // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. Вип. 744-745: Географія.– С. 109-111.
2. Василюха Н.В. Розвиток ринку туристичних послуг у контексті транскордонного співробітництва / Н.В. Василюха // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. 2010. - Вип.3. - С.160-165.
3. Горб К.М. Транскордонний туризм і проблеми його митного забезпечення / К.М. Горб // Вісник Академії митної служби України. Серія: Економіка. – 2014. - №2. – С. 30-36.
4. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія / Н. Мікула. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
5. Про транскордонне співробітництво: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 45. – Ст. 499 (зі змінами, внесеними згідно із законами № 1833-VI (1833-17) від 21.01.2010, ВВР. – 2010. – № 12. – Ст. 116 ; № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012. – ВВР. – 2014. – № 4. – Ст. 61).
6. Офіційний сайт проекту "Історична та етнографічна спадщина - частина сталого розвитку туризму на Буковині" - <http://heritage-ua-ro.org/index.php>

Список использованных источников:

1. Бучко Ж. Трансграничный туризм в контексте евроинтеграции Украины / Ж. Бучко // Научный вестник Черновицкого университета: сборник научных трудов. Черновцы: Черновицкий нац. ун-т, 2015. Вип. 744-745: География.– С. 109-111.
2. Василюха Н.В. Развитие рынка туристических услуг в контексте трансграничного сотрудничества / Н.В. Василюха // Вестник Черновицкого торгово-экономического института. 2010. - Вип.3. - С.160-165.
3. Горб К.Н. Трансграничный туризм и проблемы его таможенного обслуживания / К.Н. Горб // Вестник Академии таможенной службы Украины. Серия: Экономика. – 2014. - №2. – С. 30-36.
4. Микула Н. Межтерриториальное и трансграничное сотрудничество: Монография / Н. Микула. – Львов: ИРИ НАН Украины, 2004. – 395 с.
5. О трансграничном сотрудничестве: Закон Украины // Ведомости Верховного Совета Украины (ВВС). – 2004. – № 45. – Ст. 499 (с изменениями, внесенными согласно законам № 1833-VI (1833-17) от 21.01.2010, ВВС. – 2010. – № 12. – Ст. 116 ; № 5463-VI (5463-17) от 16.10.2012. – ВВС. – 2014. – № 4. – Ст. 61).
6. Официальный сайт проекта "Историческое и этнографическое наследие - часть устойчивого развития туризма на Буковине" - <http://heritage-ua-ro.org/index.php>.

References:

1. Buchko Z. Transboundary tourism in the context of European integration of Ukraine / Z. Buchko // Scientific Bulletin of Chernivtsi University: Collection of scientific papers. Chernivtsi: Chernivtsi national University Press, 2015. Vol. 744-745: Geography.- P. 109-111.
2. Vasylyha N. V. Development of tourism market in the context of cross-border cooperation / N. V. Vasylyha // Bulletin of Chernivtsi Trade and Economic Institute. 2010. - Vol.3. - P.160-165.
3. Gorb K. M. Cross-border tourism and problems of its customs software / K. M. Gorb // Bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine. Series: Economy. - 2014. - №2. - P. 30-36.
4. Mikula N. Inter-territorial and cross-border cooperation: Monograph / N. Mikula. - Lviv: IRI Sciences of Ukraine, 2004. - 395 p.
5. On cross-border cooperation: the Law of Ukraine // Ukraine Supreme Council (BD). - 2004. - № 45. - Art. 499 (as amended in accordance with the law number 1833-VI (1833-17) of 21.01.2010, BD. - 2010. - № 12. - Art. 116; № 5463-VI (5463-17) of 16.10.2012. - BD. - 2014. - № 4. - Art. 61).
6. Official site of the project "Historical and ethnographic heritage - sustainable development of tourism in Bukovina" - <http://heritage-ua-ro.org/index.php>.